

Οι Νεκρώσιμες Ακολουθίες και τα Μνημόσυνα

/ [Ενορίες](#)

Συνεχίστηκε την Τρίτη 22 Μαρτίου, με την 7η διαδικτυακή συνάντηση η σειρά παρουσιάσεων, με γενικό τίτλο «Η λατρεία μας με απλά λόγια», που πραγματοποιείται κάθε Τρίτη, στο πλαίσιο των Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...».

Η συνάντηση ήταν αφιερωμένη στις Νεκρώσιμες Ακολουθίες και τα Μνημόσυνα. Τη σειρά επιμελείται ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Χρυσοβαλάντης Θεοδώρου, Υποψήφιος Δρ. Λειτουργικής του Α.Π.Θ., με την συμμετοχή του Πρωτοπρεσβυτέρου π. Ελισσαίου Κυνούση, Θεολόγου-Φιλολόγου.

Το Σεμινάριο είναι ανοιχτό σε όλους και η παρακολούθηση του γίνεται μόνο διαδικτυακά, μέσα από το κανάλι του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» στο YouTube.

Η νεκρώσιμη ακολουθία, όπως και όλες οι ακολουθίες της Εκκλησίας, πέρασαν στο διάβα των αιώνων, επηρεαζόμενες από ιστορικά στοιχεία, από την σχέση τους με μεγάλες και ισχυρές μονές και προσωπικότητες αγίων, αλλά και από την μεταφορά

από την χειρόγραφη παράδοση, στο έντυπο κείμενο.

Θα μπορούσαμε να χωρίσουμε την ιστορία της νεκρώσιμης ακολουθίας σε τρεις περιόδους. Η πρώτη περίοδος είναι από τον 1ο έως τον 10ο αιώνα, όπου δεν έχουμε μία συγκεκριμένη ακολουθία, αλλά νεκρώσιμες ευχές με κάποια αγιογραφικά κείμενα, σχετικά με τον θάνατο και κυρίως την Ανάσταση του Χριστού.

Η επόμενη περίοδος είναι από τον 10ο μέχρι τον 12ο αιώνα, όπου έχουμε την εμφάνιση των πρώτων νεκρώσιμων ακολουθιών, μέσα σε έναν τύπο εντός όρθρου, με νεκρώσιμο κανόνα, καθίσματα, κοντάκιο, Απόστολο και Ευαγγέλιο.

Την περίοδο αυτή έχουμε τον επηρεασμό από τους μοναχούς της περίφημης Μονής Στουδίου στην Κωνσταντινούπολη και η στουδιτική παράδοση παίρνει ότι είχε το παρελθόν και δημιουργεί μία κοινή νεκρώσιμη ακολουθία, που στο τέλος της έχει ειδικές ευχές, ανάλογα με την ιδιότητα που είχε ο καθένας.

Και η τρίτη περίοδος, ξεκινάει από τον 13ο αιώνα και φτάνει μέχρι τις ημέρες μας, με κεντρική αφετηρία την ανακάλυψη της τυπογραφίας. Κι έτσι, στα ευχολόγια που τυπώνονται, έχουμε την εμφάνιση πιο σταθερού τύπου νεκρώσιμης ακολουθίας, και από τον 16ο αιώνα τον διαχωρισμό των νεκρώσιμων ακολουθιών ως αυτόνομων πλέον, σε κληρικούς, μοναχούς ή λαϊκούς.

Οι ακολουθίες αυτές, περί το τέλος του 19ου αιώνα, επανενώθηκαν σε μία, που τελείται για όλους, με μόνη εξαίρεση τα νήπια. Επίσης, στα μοναστήρια, μέχρι σήμερα, τελείται ειδική νεκρώσιμη ακολουθία για τους μοναχούς, πολύ μεγαλύτερη στο χρόνο, από την κοινή ακολουθία. Ακόμη, την διακαινήσιμο εβδομάδα, η νεκρώσιμη ακολουθία παίρνει άλλο χαρακτήρα, αφού αυτή η εβδομάδα είναι ανάσταση και δεν υπάρχει τίποτα πένθιμο.

Η λέξη κήδομαι έχει άμεση σχέση με την λέξη κοίμηση και δεν έχουμε νεκρούς και νεκροταφεία, αλλά κεκοιμημένους και κοιμητήρια. Η πρώτη φροντίδα και ευλαβική στάση προς τον κεκοιμημένο, είναι το κλείσιμο των ματιών, κάτι που μας παραδίδεται από τους πρώτους αιώνες.

Η φροντίδα των κεκοιμημένων αναφέρεται ακόμη στο πλύσιμο του σώματος με χλιαρό νερό και κρασί, χωρίς να απογυμνώνεται ο άνθρωπος, αλλά σπογγίζεται το λοιπό σώμα και ακολουθεί η ένδυση με καθαρά ρούχα. Στη νεκρική κλίνη ή στο φέρετρο, γίνεται ο σεμνός στολισμός με λουλούδια, τιμητικά, και το επόμενο στάδιο είναι η προσμονή της μεταφοράς του στο ναό.

Στην αρχή της ακολουθίας, ψάλλεται ένα τμήμα του Άμωμου, όπου έχουν επιλεγεί

κάποιοι στίχοι, χωρισμένοι σε τρεις στάσεις. Ακολουθούν τα νεκρώσιμα Ευλογητάρια, τα νεκρώσιμα Ιδιόμελα, στίχοι από τους ευαγγελικούς Μακαρισμούς με ανάλογα νεκρώσιμα τροπάρια, στα οποία ο Ιερέας θυμιάζει. Στη συνέχεια ο Απόστολος, το Ευαγγέλιο, οι αιτήσεις και η κορύφωση με την συγχωρητική ευχή.

Τα άμφια των Ιερέων, δεν είναι πένθιμα, γιατί πιστεύουμε στην Ανάσταση και το κερί, στην κεφαλή του κεκοιμημένου στην εικόνα του Χριστού, συμβολίζει ότι όλη η ζωή του πορεύεται προς τα εκεί. Γι' αυτό και το πρόσωπο του, είναι τοποθετημένο να κοιτά στην ανατολή. Η εντός του ναού νεκρώσιμη ακολουθία, ολοκληρώνεται με τον ασπασμό του κεκοιμημένου, που επίσης είναι αρχαιότατος.

Στο κοιμητήριο, γίνεται η ταφή, όπου αφού γίνει το Τρισάγιο, ο Ιερέας σταυρώνει το σώμα του κεκοιμημένου με έλαιο και ρίπτει χώμα, όπως και οι λοιποί συγγενείς.

Οι διαστάσεις και οι εκδοχές της έννοιας μνημόσυνο, είναι το τρισάγιο, το κόλλυβο, η ελεημοσύνη, το σαρανταλείτουργο και η μνημόνευση από τον Ιερέα στην θεία Λειτουργία. Θα γίνει στις τρεις, στις εννέα και στις σαράντα ημέρες, στους τρεις και τους έξι μήνες, αναλογικά και στα χρόνια. Τα μνημόσυνα στο ναό, γίνονται σε συνάφεια με την θεία Λειτουργία και δεν νοείται μνημόσυνο εκτός της θείας Λειτουργίας.